

פְּרִישָׂא וְלִגְבָּרָא דְיִוְסָף דְאַחוּהִי:

יִוְסָף וְלִקְדָּקֵד נְזִיר אָחִיו: פ

top of the head of the one separated from his brothers.

RASHI

live up to, and what he would forfeit if he would yield to the pleasures of the moment. Consequently, Yosef resisted (see Rashi on Genesis 39:11). The above is] taught in Tractate Sotah (36b). Now, [back here in our

verse,] Onkelos translates [the term תּאֹת in the phrase] *תּאֹת גּבַעַת עוֹלָם* as denoting “desire (תּאֹה)” and “longing;” and [Onkelos explains] the word *גּבַעַת* as denoting the “pillars of the earth” [meaning the righteous people in the world, here a specific reference to Yaakov’s mother, Rivkah — thus, the explanation of our verse according to Onkelos is (Siftei Chakhamim): Yaakov received blessings stronger than the blessings granted to his progenitors,] because they [Yaakov’s blessings] were “longed for (תּאֹת)” by his mother [Rivkah,] and [they were stronger also] because [of those things which] Rivkah forced Yaakov [to do, in order] to receive those blessings [from Yitzchak, namely, slaughtering goats, bringing the meal for Yitzchak, dressing up in the hairy goatskins, presenting himself to Yitzchak when he was expecting Eisav, etc. (see Genesis 27:1-29)].

רש"י

שֶׁל אָבִיו וְכוּ', כְּדֹאִיתָא בְּסוּטָה, וְאוֹנְקֵלוֹס תְּרַגְּם תְּאֹת עוֹלָם, לְשׁוֹן תְּאֹהָה וְחֻמְדָּה, וּגְבַעוֹת, לְשׁוֹן: מִצְקֵי אֶרֶץ, וְהֵם הַבְּרֻכּוֹת שֶׁחֲמַדְתָּן אִמּוֹ וְהִזְקִיתָנוּ לְקַבְּלָם:

VAYECHI FOR FRIDAY

ויחי ליום ששי

כּוּ בְּנֵימִין בְּאַרְעִיָּה תִּשְׂרֶי שְׂכַנְתָּא וּבִאֲחֻסְנִתִּיהָ יִתְבַּנֵּי

שְׂשִׁי כּוּ בְּנֵימִין זֶאֵב יִטְרֶף בְּבֹקֶר יֹאכֵל עֵד

(27) Binyamin is a wolf that tears; he will eat plunder in the morning, and will

RASHI

(27) בְּנֵימִין זֶאֵב יִטְרֶף — [means:] Binyamin is a wolf that tears. Here, Yaakov prophesied that in the future, [the surviving people of Binyamin] would “snatch (חָטַף, similar to טָרַף)” [like a wolf snatches its prey; as the verse says (Judges 21:21),]

“then you should snatch for yourselves, each man a wife” [thus restoring the remnant of the tribe of Binyamin, which had nearly become extinct (see *ibid.*)] this occurred in the [aftermath of the episode involving] the concubine at Giv’ah (see Judges Chapters 19-21), Furthermore, Yaakov here prophesied about Shaul, [a descendant of Binyamin,] who [like a fearless wolf,] would be victorious over his surrounding enemies, as the verse says (I Samuel 14:47), “Thus, Shaul seized the kingdom over Israel, fighting [all his enemies] that surrounded him ... against Moav

רש"י

(כּוּ) בְּנֵימִין זֶאֵב יִטְרֶף. הוּא זֶאֵב אֲשֶׁר יִטְרֶף, נִבְּא עַל שְׂיֵהִיו עֲתִידִין לְהִיֹּת חֲטָפְנִין: וְחֲטָפְתֶּם לָכֶם אִישׁ אִשְׁתּוֹ, בְּפִלְגֶשׁ בְּגִבְעָה, וְנִבְּא עַל שְׂאוּל שְׂיֵהִיָּה נּוֹצֵחַ בְּאוֹיְבָיו סְבִיב, שְׁנֶאֱמַר: וְשְׂאוּל לְכַד הַמְּלוּכָה עַל-יִשְׂרָאֵל וְיִלְחֶם בְּמוֹאָב, וּבְבָנֵי עַמּוֹן וּבְאֲדוֹם וְגו',

מִקְדָּשָׁא בְּצַפְרָא וּבְפִנְיָא יְהוֹן
 מְקוֹרְבִין כְּהֵנִיא קְרִבְנָא וּבְעֵדֵן
 רְמִשָּׂא יְהוֹן מְפִלְגִין מוֹתֵר
 חוּלְקֵהוֹן מִשָּׂאָר קְדָשִׁיא: כַּח
 כָּל אֵלִין שְׁבִטֵיא דְיִשְׂרָאֵל
 תְּרִין עֶסֶר וְדָא דְמִלִּיל לְהוֹן

וְלַעֲרֹב יַחְלֹק שְׁלָל: כַּח כָּל-אֵלֶּה שְׁבִטֵי
 יִשְׂרָאֵל שְׁנַיִם עָשָׂר וְזֹאת אֲשֶׁר-דִּבֶּר לָהֶם
 אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם אִישׁ אֲשֶׁר כִּבְרַחְתּוֹ

share the spoil in the evening. (28) All these are the twelve tribes of Israel, and this, then, is what their father told them, blessing them; he blessed each one of

RASHI

רש"י

... against Edom ... and wherever he turned, he did them harm." — *[The word עד here] signifies plunder and spoil, translated [by Onkelos] as עֵדָא ["spoil"]. Another similar example of this word in the Hebrew Language, occurs in Scripture in the verse (Isaiah 33:23), "Then is the great spoil (עד שלל) divided up."* And thus, *[the phrase in] our verse ["he will eat plunder in the morning,] refers to Shaul, who was appointed [king] at the "morning" and sunrise of the people of Israel [in their Land, while the phrase] And will share the spoil [in the evening] — Even after the sun of Israel will set through Nevukhadnezzar who will exile*

וּבְכָל אֲשֶׁר יִפְנֶה יִרְשֵׁעַ: בְּבַקֵּר יֹאכֵל עַד. לְשׁוֹן בְּזָה וְשָׁלַל, הַמְתָּרָגֵם עֲדָאָה, וְעוֹד יֵשׁ לוֹ דוּמָה בְּלִשׁוֹן עֵבְרִית: אִזְ חֶלֶק עַד-שָׁלַל, וְעַל שְׂאוֹל הוּא אֹמֵר, שְׁעָמֵד בְּתַחֲלַת בְּקָרָן (סְפָרִים אַחֲרִים: פְּרִיחָתָן) וְהוֹרִיחָתָן שֶׁל יִשְׂרָאֵל: וְלַעֲרֹב יַחְלֹק שְׁלָל. אַף מִשְׁתַּשְׁקַע שְׁמִשׁוֹן שֶׁל יִשְׂרָאֵל עַל יְדֵי נְבוּכַדְנֶצַּר, שִׁיגְלָם לְבָבֵל. יַחְלֹק שְׁלָל, מִרְדְּכָי וְאַסְתֵּר שֶׁהֵם מְבַנְיָמִין יַחְלְקוּ אֶת שְׁלָל הַמֶּן, שְׁנֶאֱמַר: הִנֵּה בֵּית הַמֶּן נִתְּנִי לְאַסְתֵּר, וְאוּנְקָלוּס תִּרְגָּם עַל שְׁלָל הַכְּהֻנִּים בְּקֶדְשֵׁי הַמִּקְדָּשׁ: (כַּח) וְזֹאת אֲשֶׁר-דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם וַיְבָרֶךְ אוֹתָם. וְהֵלֵא יֵשׁ מֵהֶם שְׂלָא בְּרַכָּם, אֲלֵא קִנְטְרוֹן אֲלֵא כֶּךָ פְּרוּשׁוֹ: וְזֹאת אֲשֶׁר-דִּבֶּר לָהֶם אֲבִיהֶם, מַה שְׁנֶאֱמַר בְּעֵינָן. יָכֹל שְׂלָא בְּרַךְ לְרַאובֵן, שְׁמַעוֹן וְלֵוִי תִלְמוּד לֹאמַר: וַיְבָרֶךְ

them to Babel [still] he would divide the spoil, referring to Mordechai and Esther, [both descendants of Shaul and thus also] descendants of Binyamin, [who were leaders of Israel at the "evening," i.e., at the time of Israel's exile from the Land (see Esther 2:5-6),] — for Mordechai and Esther would "share the spoil" of Haman, as the verse says (Esther 8:7), "[So the king Achashveirosh said ....] I have hereby given the house of Haman to Esther." (Tanchuma 14; Yalkut 161) And Onkelos translates [the expressions of "spoil" in] our verse, to refer to the "spoil," so to speak, of the priests [when they receive their share] in the holy sacrifices of the Sanctuary [which is situated within the territory of Binyamin (see Rashi on Genesis 45:14 and on Deuteronomy 33:12)]. (28) **And this, then, is what their father told them, blessing them** — *But were there not some [of Yaakov's sons] that he had not blessed, but instead, rebuked?! Rather, the following is the explanation of our verse: "And this, then, is what their father told them" — [means that Yaakov held firm to] that which he had stated to each above [without regretting any of it (Siftei Chakhamim)]; now, [if so,] one might have thought that Yaakov did not bless Reuvein, Shimon and Levi [at all, but just rebuked them, as above] — Scripture, therefore, continues here, "blessing them" — [after the rebuke,] he blessed all of them [i.e., he included also these sons in a general blessing that he*

אֲבוֹהוֹן וּבְרִיךְ יִתְהוֹן גְּבֵר דִּי
 כְּבִרְכָתֵיהּ בְּרַךְ יִתְהוֹן: כֵּט
 וּפְקִיד יִתְהוֹן וְאָמַר לְהוֹן אָנָּא
 מִתְכַּנְּשׁ לְעַמִּי קְבְּרוּ יִתִּי לְוַת
 אֲבֵהֵתִי בְּמַעְרַתָּא דִּי בְּחֻקַּל
 עֶפְרוֹן חֲתָאָה: ל בְּמַעְרַתָּא דִּי
 בְּחֻקַּל כְּפֻלְתָּא דִּי עַל אַפֵּי

בְּרַךְ אֶתְּם: כֵּט וַיִּצְו אֹתָם וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם
 אֲנִי נֹאסֵף אֶל-עַמִּי קְבְּרוּ אֹתִי אֶל-אֲבֹתַי
 אֶל-הַמַּעְרָה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה עֶפְרוֹן הַחֲתִי:
 ל בְּמַעְרָה אֲשֶׁר בַּשָּׂדֶה הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר-

them according to his [destined] blessing. (29) Then he commanded them and said to them: I am being gathered in to my people. Bury me with my fathers, in the cave that is in the field of Efron the Chittite; (30) In the cave which is in the

RASHI

gave to all of the tribes (Siftei Chakhamim)] איש אשר כברכתו (Bemidbar Rabbah 13:8). — [means:] That blessing which was destined to come upon each and every one of them. [איש אשר כברכתו] ברך אתם — [literally, “each one of them according to his blessing, he blessed them.”] But rather, should the verse not have said “[each one ...,] he blessed him” [in the singular]? What does Scripture teach us by [using the plural pronoun here,] “he blessed them?” Well, since [here, certain sons received from Yaakov special, unique blessings, e.g.,] he bestowed Yehudah with the might of a lion,

and Binyamin with the wolf-like quality of snatching [its prey], and Naftali with the swiftness of a gazelle — one might think that Yaakov did not include all of his sons in all of the blessings; Scripture, therefore, says here “he blessed them” (Tanchuma 16) [i.e., each blessing was also shared by all (see Rashi Exodus 1:19). (29) נאסף אל עמי — [literally, “gathered in to my people.” The expression “gathered in” is used in this context of passing away,] because [when people pass away,] God “gathers in” the [departed] souls into their storage place. We indeed find [many examples of] the term אסיפה in the Hebrew Language, used to mean “gathered in,” e.g., (Judges 19:15), “for there was no man who would take them in (מאסף) to his house;” and (Deuteronomy 22:2), “then you should bring it (אספתו) into your house;” and (Leviticus 23:39), “when you gather in (באספכם) the Land’s produce,” meaning taking in the produce into the house, before the rain season; and (Exodus 23:16), “when you bring in (באספך) your products.” Likewise, wherever the expression אסיפה is stated in connection with passing away, it also has the meaning of [that soul] being “taken in” [to the storage place of souls, as above]. אל אבתי — [Although אל usually means “towards,” it occasionally means “with” (see Leviticus 18:18 and Rashi and Siftei Chakhamim there); likewise, this expression

רש"י

אותם, בלם במשמע: איש אשר כברכתו. ברכה העתידה לבא על כל אדם ואחד: ברך אתם. לא היה לו לומר, אלא איש אשר כברכתו ברך אותו מה תלמוד לומר: ברך אתם לפי שנתן ליהודה גבורת ארי, ולבנימין חטיפתו של זאב ולנפתלי קלותו של אילה, וכל שלא בללן בלם בכל הברכות תלמוד לומר: ברך אתם: (כט) נאסף אל-עמי. על שם שמכניסין הנפשות אל מקום גניזתן, שיש אסיפה בלשון עברי שהיא לשון הכנסה, כגון: ואין איש מאסף אותי הביתה, ואספתו את תוך ביתך, באספכם את תבואת הארץ, הכנסתם לבית מפני הגשמים. באסף את-מעשיך. וכל אסיפה האמורה במיתה אף היא לשון הכנסה: אל-אבותי. עם

ממרא בארעא דכנען די זבן
 אברהם ית חקלא מן עפרן
 חתאה לאחסנת קבורא: לא
 תמן קברו ית אברהם וית
 שרה אתתיה תמן קברו ית
 יצחק וית רבקה אתתיה ותמן
 קברית ית לאה: לב זביני
 חקלא ומערתא די ביה מן בני
 חתאה: לג ושיציי יעקב
 לפקדא ית בנוהי וכנש
 רגלוהי לערסא ואתנגיד
 ואתכניש לעמיה: א ונפל
 יוסף על אפי אבוהי ובכא
 עלוהי ונשק ליה: ב ופקיד
 יוסף ית עבדוהי ית אסותא
 למחנט ית אבוהי וחנטו
 אסותא ית ישראל: ג ושלמו
 ליה ארבעין יומין ארי כן

על־פני ממרא בארץ כנען אשר קנה
 אברהם את־השדה מאת עפרן החתי
 לאחזת־קבר: לא שמה קברו את־אברהם
 ואת שרה אשתו שמה קברו את־יצחק
 ואת רבקה אשתו ושמה קברתי את־לאה:
 לב מקנה השדה והמערה אשר־בו מאת
 בני־חת: לג ויכל יעקב לצות את־בניו
 ויאסף רגליו אל־המטה ויגוע ויאסף
 אל־עמיו: נ א ויפל יוסף על־פני אביו
 ויבך עליו וישק־לו: ב ויצו יוסף את־
 עבדיו את־הרפאים לחנט את־אביו
 ויחנטו הרפאים את־ישראל: ג וימלאו־לו

field of Makhpeilah, that is facing Mamrei, in the Land of Canaan — the field which Avraham bought from Efron the Chittite as a possession [of land] for burial; (31) There, they buried Avraham and his wife Sarah; there, they buried Yitzchak and his wife Rivkah; and there, I buried Leah. (32) The field and the cave within it were purchased from the children of Cheit. (33) Yaakov finished commanding his sons, and he gathered up his legs onto the bed. Then he passed away and was gathered to his people. **50** (1) Yosef fell upon his father's face, crying over him and kissing him. (2) Then Yosef commanded his servants, the physicians, to embalm his father, so the physicians embalmed Yisrael. (3) His

RASHI

here means:] "With my fathers" (Mizrachi and see Gur Aryeih). (33) ויאסף רגליו — *[means:] He brought his legs onto [the bed] (see Rashi on verse 29 above). ויגוע ויאסף*

— *but the expression* מיתה, "death," *is not*

used here regarding Yaakov, and our Rabbis have taught (Taanit 5b): "Our forefather Yaakov did not die" [but rather, lives forever. This dictum, that Yaakov did not die, is explained on many different dimensions (see Siftei Chakhamim; Rashi on Taanit 5b; Maharsha on Taanit 5b; Gur Aryeih; Ramban and others)]. (2) לחנט את אביו — *This procedure [of חניטה] involves aromatic spices [with which the body is anointed over a long period and which the body absorbs].* (3) וימלאו לו — *[means:] They completed the days of his embalming until the end*

רש"י

אבותי: (לג) ויאסף רגליו. הכניס רגליו: ויגוע ויאסף. ומיתה לא נאמרה בו, ואמרו רבותינו, זכרונם לברכה: יעקב אבינו לא מת: (ב) לחנט את־אביו. ענין מרקחת בשמים הוא: וימלאו־לו.

שְׁלִימוֹ יוֹמֵי חֲנֻטָּיָא וּבְכוּ יָתִיָּה
מִצְרָאֵי שִׁבְעִין יוֹמִין: ד' וַיַּעֲבְרוּ
יוֹמֵי בְכִיתָיָהּ וּמְלִיל יוֹסֵף עִם
בֵּית פַּרְעֹה לְמִימְרָא אִם כִּעֲזָן
אֲשַׁכְּחִית רַחֲמִין בְּעֵינֵיכֹון
מְלִילוֹ כִּעֲזָן קִדְם פַּרְעֹה
לְמִימְרָא: ה' אָבָא קַיָם עָלַי
לְמִימְרָא הָא אָנָא מְאִית בְּקַבְרֵי
דְּאַתְקִנִית לִי בְּאַרְעָא דְכְנַעַן
תַּמְן תִּקְבְּרֵנִי וּכְעֲזָן אֲסַק כִּעֲזָן
וְאִקְבְּרֵי יָת אָבָא וְאִיתוּב:

אַרְבַּעִים יוֹם כִּי כֵן יִמְלֹאוּ יְמֵי הַחֲנֻטִּים
וַיַּבְכוּ אֹתוֹ מִצְרַיִם שִׁבְעִים יוֹם: ד' וַיַּעֲבְרוּ
יְמֵי בְכִיתוֹ וַיִּדְבֹּר יוֹסֵף אֶל-בֵּית פַּרְעֹה
לֵאמֹר אִם-נָא מִצְאָתִי חֵן בְּעֵינֵיכֶם דְּבִרוּ-
נָא בְּאָזְנֵי פַרְעֹה לֵאמֹר: ה' אָבִי הִשְׁבִּיעַנִי
לֵאמֹר הִנֵּה אָנֹכִי מֵת בְּקַבְרֵי אֲשֶׁר כָּרִיתִי
לִי בְּאֶרֶץ כְּנַעַן שָׁמָּה תִקְבְּרֵנִי וְעַתָּה
אֵעֲלֶה-נָא וְאִקְבְּרָה אֶת-אָבִי וְאִשׁוּבָה:

forty-day period [of embalming] ended — for thus is the period required to be completed for the embalmed. And Egypt wept for him for seventy days. (4) After the days of weeping for him had passed, Yosef spoke to Pharaoh's household, saying: Please — if I have found favor in your eyes, please speak in the ears of Pharaoh, saying: (5) My father had me swear as follows: I am now dying. In my grave that I made for myself in the Land of Canaan — there you should bury me. So now, please, I shall go up and bury my father, and then I shall return.

RASHI

of his forty-day period [required for those that are to be embalmed]. And Egypt wept for him for seventy days — [comprising:] Forty days during his embalming and thirty [more] days of weeping. [And why was Egypt sad at Yaakov's passing?] Because as soon as Yaakov arrived in Egypt, a blessing had come in his footsteps — the famine ended immediately and the waters of the Nile River

became blessed (see Rashi on Genesis 47:19; Bemidbar Rabbah 12:2). (5) אשר כריתי לי — The simple meaning [of this term כריתי, is “I have dug,”] as in (Exodus 21:33), “if a man digs [כרה] [a pit].” And its Midrashic explanation that fits in with the words of our verse here, [renders this word כריתי as being] similar to קנית, i.e., “[my grave that I acquired (קנית)]” (see below). Says Rabbi Akiva (Rosh HaShannah 26a), “When I travelled to the cities on the seashore, [I heard] them refer to “selling” as כירה [thus substantiating this explanation of the word]. Another Midrashic explanation [of the word כריתי] is that it stems from the word כרי, “pile,” [in Aramaic.] דגור. [This alludes to the fact] that Yaakov took all the silver and gold that he had [been paid and had] brought from Lavan's house, and made it into a big “pile,”

רש"י

השלימו לו ימי חניטתו, עד שמלאו לו ארבעים יום: ויבכו אותו וגו'. ארבעים לחניטה ושלישים לבכיה, לפי שבאה להם ברכה לרגלו, שכלה הרעב והיו מי גילוס מתברכין: (ה) אשר כריתי לי. כפשוטו, כמו: כי-כרה איש, ומדרשו עוד מתישב על הלשון כמו: אשר קנית, אמר רבי עקיבא: כשהלכתי לכרבי הים, היו קורין למכירה, כירה, ועוד מדרשו לשון כרי דגור, שנטל יעקב כל כסף וזהב שהביא מבית לבן ועשה אותו כרי, ואמר לעשו: טל זה בשביל

וַיֹּאמֶר פַּרְעֹה עָלֶיךָ וַיִּקְבֹּר אֶת־אָבִיךָ
כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעֶנִּי: ֶ וַיַּעַל יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת־
אָבִיו וַיַּעֲלוּ אֹתוֹ כָּל־עַבְדֵי פַרְעֹה וְקָנִי
בֵּיתוֹ וְכָל זְקֵנֵי אֶרֶץ־מִצְרַיִם: ֶ וְכָל בֵּית
יוֹסֵף וְאָחָיו וּבֵית אָבִיו רַק טַפָּם וְצִאֲנָם
וּבְקָרָם עָזְבוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן: ֶ וַיַּעַל עִמּוֹ
גַם־רֶכֶב גַּם־פָּרָשִׁים וַיְהִי הַמַּחֲנֶה כְּבָד
מְאֹד: ֶ וַיָּבֹאוּ עַד־גְּרֵן הָאֵטָד אֲשֶׁר בְּעֵבֶר

(6) So Pharaoh said: Go up and bury your father, just as he had you swear. (7) So Yosef went up to bury his father. And all of Pharaoh's servants, the elders of his household, and all of the elders of the land of Egypt went up with him, (8) And all of the household of Yosef, his brothers and his father's household — they left behind only their young children, their flock and their cattle in the land of Goshen. (9) Chariots and horsemen also went up with him — the encampment was extremely large. (10) They came to Goren Ha-atad which was across the

RASHI

saying to Eisav, "Take this [in payment] for your share in the Cave [of Makhpelah]!" (see Rashi on Genesis 46:6; Shemot Rabbah 31:17) (6) **[Go up and bury your father,] just as he had you swear** — "But had it not been for that oath," [continued Pharaoh,] "I would not let you go!" Pharaoh nevertheless was afraid to tell Yosef "Break your oath!" because then he would risk Yosef saying to him, "If so, then I may break the [secret] oath that I made to you, namely, that I would not reveal the fact that I know the Holy Language in addition to the seventy languages, while you do not know it" [even though Pharaoh knew the seventy languages (for Egyptian law stipulated that the monarch had to know the seventy languages), however, not knowing a language would have discredited and placed Pharaoh in jeopardy of losing the monarchy to Yosef (Midrash Agaddah).] The above is taught in Tractate Sotah (36b)., (10) **גְּרֵן הָאֵטָד** — [literally, "the threshing-floor of thorns," so called because] it was surrounded by thorn bushes (אטד). And our Rabbis expounded [this name] after an incident that happened: All of the kings of Canaan and the princes of Yishma-eil came to wage war [against the sons of Yaakov in their funeral procession]. But when they saw Yosef's crown hanging from Yaakov's coffin, they all stopped and hung their

רש"י

חֲלֹקֶךָ בְּמַעֲרָה: ֶ (ו) כַּאֲשֶׁר הִשְׁבִּיעֶנִּי. וְאִם לֹא בִשְׁבִיל הַשְּׂבוּעָה, לֹא הֵייתִי מְנִיחָךְ, אֲבָל יָרָא לוֹמֵר: 'עֵבֶר עַל הַשְּׂבוּעָה' שְׁלֹא יֵאמֶר: אִם כֵּן, אֶעֱבֹר עַל הַשְּׂבוּעָה שֶׁנִּשְׁבַּעְתִּי לָךְ, שְׁלֹא אֲגַלֶּה עַל לְשׁוֹן הַקֹּדֶשׁ, שְׂאֵנִי מְכִיר עֲדָף עַל שְׂבָעִים לְשׁוֹן, וְאֵתָהּ אֵינִי מְכִיר בּוֹ, כְּדֹאֵיתָא בְּמִסְכַּת סוּטָה: ֶ (י) גְּרֵן הָאֵטָד. מְקוֹף אֲטָדִין הִיָּהּ, וְרַבּוּתֵינוּ דְרָשׁוּ: עַל שֵׁם הַמְּאָרֶע, שְׂבָאוּ כָּל מַלְכֵי כְּנַעַן וְנִשְׂמָעֵאל לְמַלְחָמָה, וְכִינּוּן שְׂרָאוּ בְתָרוּ שֶׁל יוֹסֵף תְּלוּי בְּאֵרוֹנוֹ

וּסְפְדוּ תַמָּן מִסְפַּד רַב וְתִקְיָה
 לַחֲדָא וְעַבַד לְאַבוּהִי אַבְלָא
 שִׁבְעָא יוֹמִין: יֵא וְחֻזָּא יִתְב
 אַרְעָא כְּנַעֲנָאָה יֵת אַבְלָא
 בְּבֵית אֲדָרִי דְאַטְד וְאַמְרוּ אַבְל
 תִּקְיָה דִּין לְמַצְרָאֵי עַל כֵּן קָרָא
 שְׁמָה אַבְל מִצְרַיִם דִּי בְעֵבְרָא
 דִּירְדָנָא: יב וְעַבְדוּ בְנוּהִי לֵיה
 כֵּן כְּמָא דִּי פְקֻדְנֹן: יג וְנִטְלוּ
 יְתִיה בְנוּהִי לְאַרְעָא דְכְנַעַן
 וַיִּקְבְּרוּ יְתִיה בַּמְעָרָת חֲקֵל

הִירְדֵן וַיִּסְפְּדוּ-שָׁם מִסְפַּד גָּדוֹל וְכָבֵד מְאֹד
 וַיַּעַשׂ לְאָבִיו אַבְל שִׁבְעַת יָמִים: יא וַיֵּרָא
 יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַפְּנִיעֵנִי אֶת-הָאֵבֶל בְּגֹרֶן
 הָאֲטָד וַיֹּאמְרוּ אַבְל-כָּבֵד זֶה לְמִצְרַיִם עַל-
 כֵּן קָרָא שְׁמָהּ אַבְל מִצְרַיִם אֲשֶׁר בְּעֵבֶר
 הִירְדֵן: יב וַיַּעֲשׂוּ בָנָיו לוֹ כֵּן כַּאֲשֶׁר צִוָּם:
 יג וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בָּנָיו אֶרְצָה כְּנַעַן וַיִּקְבְּרוּ

Jordan, and there they made a very great and heavy eulogy. And he made a seven-day mourning period for his father. (11) When the Canaanite residents of the Land beheld the mourning in Goren Ha-atad, they said: What a heavy mourning for Egypt this is! Because of this, he called its name Aveil Mitzraim [i.e., Egypt's mourning], which is across the Jordan. (12) And his sons did for him as he had commanded them [namely,] (13) His sons carried him into the Land of Canaan, and buried him in the Cave of the Makhpeilah field — that

RASHI

own crowns on the coffin, which thereby became surrounded by crowns, just as a threshing-floor is surrounded by a fence of thorns (Sotah 13a). (12) [And his sons did for him] as he had commanded them — [And] what was it that he had commanded them? [That] (13) His sons carried him — but not his grandsons. For Yaakov commanded them thus: “No Egyptian man must carry my coffin, and neither any of your

sons, because they are born from Canaanite women (see Rabbi Nechemiah cited in Rashi 37:35 above). Only you!” Yaakov designated positions for them [around the coffin]: Three [sons to be positioned] on its eastern side, and so on, all around the four sides [of the coffin, i.e., three on each side]. And these positions that were designated here would be the same ones whereby the tribes would encamp according to their banners [around the Sanctuary], as they travelled [in the desert, later on (see Numbers 2:2). Continued Yaakov in his instructions:] “Levi will not carry the coffin, for [the tribe of Levi] is destined to carry the Holy Ark; neither will Yosef carry the coffin, because he is a king [and therefore, it is unfitting for these two to carry a coffin]. Menashe and Efraim will take the place of these [two brothers, Levi and Yosef] making altogether twelve tribes carrying the coffin]. And this is the meaning of the verse

רש"י

שֶׁל יַעֲקֹב, עָמְדוּ בְּלֶן וְתָלוּ בוֹ כְּתֻרֵיהֶם וְהִקְיִפוּהוּ
 בְּתָרִים בְּגֹרֶן הַמְקַף סִיג שֶׁל קוֹצִים: (יב) כַּאֲשֶׁר צִוָּם.
 מִדּוֹ אֲשֶׁר צִוָּם: (יג) וַיִּשְׂאוּ אֹתוֹ בָּנָיו. וְלֹא בָנֵי בָנָיו,
 שֶׁכָּרָ צִוָּם: 'אֵל יֵשׂא מִשְׁתֵּי לֹא אִישׁ מִצְרִי וְלֹא אֶחָד
 מִבְּנֵיכֶם, שֶׁהֵם מִבְּנוֹת כְּנַעַן, אֲלֵא אֶתֶם, וְקָבַע לָהֶם
 מְקוֹם: ג' לְמִזְרַח וְכֵן לְד' רִחוּת, וּבְסִדְרָן לְמִסַּע
 מִחֲנֵה שֶׁל דְּגָלִים נִקְבְּעוּ כָּאֵן. לֹוי לֹא יֵשׂא, שֶׁהוּא
 עֲתִיד לְשֹׂאת אֶת הָאָרוֹן, וַיֹּסֵף לֹא יֵשׂא, שֶׁהוּא
 מֶלֶךְ, מְנַשֶּׁה וְאַפְרַיִם יִהְיוּ תַחְתֵּיהֶם, וְזֵהוּ: אִישׁ

כַּפְלֵתָא דִּי זְבוֹן אַבְרָהָם יֵת
חֻקְלָא לְאַחְסַנְתָּ קְבוּרָא מִן
עֶפְרַן חֲתָאָהּ עַל אִפִּי מִמְרָא:
יֵד וְתַב יוֹסֵף לְמִצְרַיִם הוּא
וְאַחֲזֵי וְכָל דְסָלִיקוּ עִמֵּיהּ
לְמִקְבַר יֵת אַבְוֵהִי בְּתַר דְקָבַר
יֵת אַבְוֵהִי: טו וְחִזּוּ אַחֲזֵי יוֹסֵף
אַרְי מֵיַת אַבְוֵהוֹן וְאַמְרוּ דְלִמָּא

אֹתוֹ בְּמַעַרְת שְׂדֵה הַמְּכַפְלָה אֲשֶׁר קָנָה
אַבְרָהָם אֶת־הַשְּׂדֵה לְאַחְזֵי־קָבַר מֵאֵת
עֶפְרַן הַחֲתִי עַל־פְּנֵי מִמְרָא: יֵד וַיֵּשֶׁב יוֹסֵף
מִצְרַיִמָּה הוּא וְאָחִיו וְכָל־הָעֲלִיִּים אֹתוֹ
לְקָבַר אֶת־אָבִיו אַחְרַי קָבְרוּ אֶת־אָבִיו:
טו וַיֵּרְאוּ אַחֲזֵי־יוֹסֵף כִּי־מַת אָבִיָּהֶם וַיֵּאמְרוּ

field facing Mamrei, which Avraham had bought as a possession [of land] for burial, from Efron the Chittite. (14) Then, after he had buried his father, Yosef returned to Egypt — he, his brothers and all who had gone up with him to bury his father. (15) Yosef's brothers saw that their father had died, and they said:

RASHI

(Numbers 2:2), *איש על דגלו באתת* [literally, “each man by his banner according to the signs,” alluding to the fact that their order in the desert had been thus established], “according to the sign” transmitted by Yaakov to each of them, as to their positions for carrying his coffin (Bemidbar Rabbah 2:8). (14) [Then, ... Yosef returned to Egypt —] he, his brothers and all who had gone up with him — Here, on their return, Scripture places Yosef's brothers

before the Egyptians who came up with him, while on their way forward [to the burial], Scripture mentions the Egyptians before his brothers, as it states (verse 7 above), “And all of Pharaoh's servants, ... [and all of the elders of the land of Egypt] went up with him,” and only after that, (verse 8 above), “all of the household of Yosef, his brothers ...” [— is this not a contradiction?] However, [on the forward journey, the Egyptians indeed went ahead of Yosef's brothers, but on their return, they travelled behind them.] for the Egyptians saw the [great] honor that the Canaanite kings had shown [for Yaakov and his family], when they hung their crowns upon Yaakov's coffin (see Rashi on verse 10 above), and so, the Egyptians showed them honor too [by allowing Yaakov's sons to travel ahead of them] (Sotah 13a). (15) Yosef's brothers saw that their father had died — What does the verse mean here, when it says “and Yosef's brothers saw?” [Surely everyone knew that Yaakov had died! However, it means that] they “saw” Yaakov's passing identified in Yosef [’s behavior]. For they had become accustomed to eat their meals at Yosef's [royal] table, and Yosef would endear himself to them for the sake of his father's honor, but as soon as his father died, he did not bring them close. [Says Rabbi Tanchuma; While Yaakov was still alive, he would insist that Yosef sit at the head

רש"י

על-דגלו באתת, באות שמסר להם אביהם לישא משתו: (יד) הוא ואחיו וכל-העולים אתו. בחזרתו, כאן, הקדים אחיו למצרים העולים אתו, ובהליכתו, הקדים מצרים לאחיו, שנאמר: ויעלו אתו כל עבדי פרעה וגו' ואחר כך: כל בית יוסף ואחיו, אלא לפי שראו הכבוד שעשו מלכי כנען, שתלו בתריהם בארזו של יעקב, נהגו בהם כבוד: (טו) ויראו אחי-יוסף כי-מת אביהם. מהו ויראו הכירו במיתתו אצל יוסף: שהיו רגילים לסעד על שלחנו של יוסף והיה מקרבן בשביל כבוד אביו, ומשמת

יטר לָנָא דְבִבּוּ יוֹסֵף וְאֵתְבָא
יְתִיב לָנָא יֵת כָּל בֵּישְׁתָּא דִּי
גְמַלְנָא יְתִיבָה: טז וּפְקִידוּ לְלוֹת

לֹו יִשְׁטַמְנוּ יוֹסֵף וְהֵשֵׁב יְשִׁיב לָנוּ אֵת
כָּל-הָרָעָה אֲשֶׁר גָּמַלְנוּ אֹתוֹ: טז וַיִּצְווּ אֶל-

Maybe Yosef [still] hates us and will surely then pay us back for all the evil that we brought upon him! (16) So they ordered that Yosef be told: Your father

RASHI

of the table; now that Yaakov had passed away, Yosef felt it improper that of his own accord he sit ahead of the royal Yehudah or the firstborn Reuvein, while at the same time, because of his royal status, he could not sit under them; to avoid the problem, he stopped inviting them (Bereishit Rabbah 100:8.)

לֹו — [This expression means:] “Maybe (לֹו) he [still] hates us.” The word לֹו can have many meanings: Occasionally, לֹו is used to signify a plea, meaning “would that ...,” as in (Genesis 30:34), “Would that (לֹו) you yourself be satisfied with your own proposal!” and (Genesis 23:13), “[But if

you] would only (לֹו) listen to me,” and (Joshua 7:7), “Would that (לֹו) we had been content,” and (Numbers 14:2), “If only (לֹו) we had died.” And occasionally, לֹו is used to signify אם or אולי, meaning “if ...,” [for although אולי can also mean “perhaps” (see below), here, it is used to mean “if ...,”] for example, (Deuteronomy 32:29), “If (לֹו) they were wise,” and (Isaiah 48:18), “If (לֹו) you had listened to My commandments!” and (II Samuel 18:12), “If (לֹו) I would have weighed out [a thousand pieces of silver] in my very hands.” And לֹו can also signify “maybe,” as in (our verse), “Maybe (לֹו) [Yosef (still)] hates us” — but there is no other example of this [usage of the word לֹו] in Scripture; it is the equivalent of “אולי” [with the meaning of “perhaps”], as in (Genesis 24:5), “Perhaps (אולי) the woman will not wish to follow me” [except that in the last example, “אולי” means a hopeful “perhaps,” whereas, here in our verse,] it has the meaning of שמא [which is “perhaps” in the sense of “lest” (see Kol Eliyahu on Genesis 24:39;)]. Now, [we see further proof that לֹו and אולי can indeed be equivalent to one another, for] we find examples of אולי signifying a plea, as in (II Samuel 16:12), “Perhaps (אולי) the Lord will look upon [the tears of] my eye,” and (Joshua 14:12), “Perhaps (אולי) the Lord will be with me” — this [usage of the word אולי] is like [the word לֹו in] (Genesis 30:34), “Would that (לֹו) you yourself be satisfied with your own proposal;” while occasionally, the word אולי means “if” [as above, and] as in (Genesis 18:24), אולי יש ויצוו אל יוסף (16) [where אולי, “perhaps,” has the meaning of a hopeful “if”]. (16) ויצוו אל יוסף — [literally, “And they commanded to Yosef.” The meaning of this expression, however, is] similar to (Exodus 6:13). ויצו אל בני ישראל, [meaning that God] commanded Moshe and Aharon

רש"י

יעקב לא קרבו: לו ישתמנו. שמא ישתמנו, לו מתחלק לענינים הרבה: יש לו משמש בלשון בקשה ולשון ה'אולי', כגון: לו יהי כדברך, לו שמעני, ולו הואלנו לו מתנו, ויש לו משמש בלשון 'אם' ו'אולי', כגון: לו חכמו, לו הקשבת למצותי ולו אנכי שקל על-כפי ויש לו משמש בלשון 'שמא': לו ישתמנו, ואין לו דומה במקרא, והוא לשון 'אולי', כמו: אלי לא-תלך האשה אחרי, לשון 'שמא' הוא, ויש 'אולי' לשון בקשה, כגון: אולי יראה ה' בעיניי, אולי ישיב ה' אותי, הרי הוא כמו: לו יהי כדברך, ויש 'אולי' לשון 'אם': אולי יש חמשים צדיקים: (טז) ויצוו אל-יוסף. כמו ויצו אל-בני ישראל, צוה למשה ולאהרן להיות

יוסף למימר אביו פקד קדם
 מותיה למימר: יז כדין
 תימרון ליוסף בבועו שבוק
 כען לחובא אחיך ולחטאהון
 ארי בישתא גמלוך וכען
 שבוק כען לחובא עבדי אלהא
 דאבוך ובכא יוסף במללותהון
 עמיה: יח ואזלו אף אחוהי
 ונפלו קדמוהי ואמרו הא
 אנחנא לך לעבדי: יט ואמר
 להון יוסף לא תדחלון ארי

יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר:
 כהתאמרו ליוסף אנא שא נא פשע
 אחיך וחסאתם פירעה גמלוך ועתה שא
 נא לפשע עבדי אלהי אביך ויבך יוסף
 בדברים אליו: יח וילכו גם-אחיו ויפלו
 לפניו ויאמרו הננו לך לעבדים: יט ויאמר
 אלהם יוסף אל-תיראו כי התחת אלהים

commanded before his death, saying, (17) Thus will you tell Yosef: Please! Bear, please, the transgression of your brothers and their sin, for they brought evil upon you. So now — please bear the transgression of the servants of your father's God! Yosef wept as they spoke to him. (18) His brothers went too, and threw themselves before him and said: We hereby declare ourselves servants to you! (19) Yosef said to them: Do not be afraid, for am I instead of God?

RASHI

*to be messengers [to relay the message] to the Children of Israel. So, too, here, our verse means that Yosef's brothers commanded the one who was to be the messenger [to relay the message] to Yosef to tell him thus [namely (next verse), "Please! Bear, please ..."]. And who, in fact, did they command [to give Yosef that message]? Bilhah's sons, for they were accustomed [to be close] with him, as the verse says (Genesis 37:2), "Yosef ... was a lad [who associated] with the sons of Bilhah" (see Rashi there) [and therefore, they would be more likely to have the entreaty accepted on behalf of all of Yosef's brothers]. **Your father commanded [before his death, saying] — Here, the brothers altered the [truth of the] matter for the sake of peace, for in fact, Yaakov had never commanded any such thing, as Yaakov never held Yosef suspect [of harboring any hatred for his brothers] (Yevamot 65b; Bereishit Rabbah 100:8). (17) Please bear the transgression of the servants of your father's God! — [meaning to say:] Even if your father passes away, nevertheless, his God is alive, and they are his servants [and thus, should be forgiven]! (18) His brothers went too — i.e., in addition to the message [they had sent through Bilhah's sons (see Rashi on verse 16 above), his brothers also went to Yosef themselves]. (19) כי התחת אלהים אני — [This phrase is to be read] as a question, namely, "Am I perhaps in God's place?!" [as if to say:] "If I wished to harm you, would I be able to do anything [of my own accord]? Look — did***

רש"י

שלוחים אל בני ישראל, אף זה; ויצוה, אל שלוחם, להיות שליח אל יוסף לומר לו בן, ואת מי צוה את בני בלהה, שהיו רגילין אצלו, שנאמר: והוא נער את בני בלהה: אביך צוה. שנו בדבר מפני השלום, כי לא צוה יעקב בן, שלא נה'שד יוסף בעיניו: (יז) שא נא לפשע עבדי אלהי אביך. אם אביך מת, אלהיו קים והם עבדי: (יח) וילכו גם-אחיו. מוסף על השליחות: (יט) כי התחת אלהים אני. ש'מא במקומו אני בתמיחה, 'אם הייתי רוצה להרע

דחלא דיי אנא: כ ואתון
 חשבתון עלי בישא מן קדם יי
 אתחשבת לטבא בדיל למעבד
 כיומא הדין לקימא עם סגי:
 כא וכען לא תדחלון אנא און
 יתכון וית טפלכון ונחם יתהון
 ומלל תנחומין על לבהון: כב
 ויתיב יוסף במצרים הוא
 ובית אבוי וחיא יוסף מאה
 ועסר שנין: כג וחזא יוסף
 לאפרים בני תליתאין אף בני
 מכיר בר מנשה אתילידו ורבי
 יוסף: כד ואמר יוסף לאחוי

אני: כ ואתם חשבתם עלי רעה אלהים
 חשבה לטבה למען עשה כיום הנה להחית
 עם-רב: שבעי כא ועתה אל-תיראו אנכי
 אכלכל אתכם ואת-טפכם וינחם אותם
 וידבר על-לפם: כב וישב יוסף במצרים
 הוא ובית אביו ויחי יוסף מאה ועשר
 שנים: מפטיר כג וירא יוסף לאפרים בני
 שלשים גם בני מכיר בן-מנשה ילדו
 על-ברכי יוסף: כד ויאמר יוסף אל-אחיו

(20) You intended to do me evil, but God meant it for good, in order to have done as [has indeed been done] this day — to keep alive a huge number of people. (21) So now, do not be afraid; I shall sustain you and your young children. He then comforted them and spoke to their hearts. (22) Yosef lived on in Egypt — he and his father's household. Yosef lived for one hundred and ten years. (23) Yosef saw three generations of children from Ephraim, and the children of Makhir, Menashe's son, were also born [and raised] on Yosef's lap. (24) And Yosef said to his brothers: I am dying. God will surely remember you

RASHI

you not all plan to do me harm, and yet the Holy One, Blessed is He, planned it to be for the good? So how could I alone do you any harm?!" (21) **And spoke to their hearts** — i.e., he told them things that they would find acceptable [and through which they would be consoled, e.g.]: "While you had not yet come down here [to Egypt], the Egyptians would murmur about me that I was just a slave — but through you, it became

known that I am really a free man. So if I kill you now, what would people say? [They would say.] Yosef found a group of young men, through which he praised himself, saying, These are my brothers! and in the end, he kills them! What sort of person would kill his own brothers?!" (Bereishit Rabbah 100:9) Another explanation [of what he told them to comfort them: The ten brothers who thought to kill him are ten of the twelve tribes, equivalent to the twelve constellations ("candles") in the heaven that cannot be extinguished (Siftei Chakhamim). Said Yosef,] "Ten candles were not able to extinguish one candle, [so how can one candle

רש"י

לכם, בלום אני יכול והלא אתם בלכם חשבתם עלי רעה, והקדוש, ברוך הוא, חשבה לטובה, והיאך אני לבדי יכל להרע לכם' (כא) וידבר על-לפם. דברים המתקבלים על הלב: 'עד שלא ירדתם לכאן, היו מרננים עלי שאני עבד, ועל ידיכם נודע שאני בן חורין, ואני הורג אתכם מה הבריות אומרות פת של בחורים ראה ונשתבח בהן, ואמר אחי הם, ולבסוף הרג אותם, יש לה אח שהורג את אחיו' דבר אחר: עשרה גרות לא יכלו לכבות גר אחד

אחר קריאת פרשת השבוע שנים מקרא ואחד תרגום והפטרה, ומזמור ה' מלך גאות לבש או מזמור שיר ליום השבת וה' מלך יצל"ח דברו משנה והלכה מסדר טהרות שהוא נגד היסוד בחינת היום

Mishnah Parah, chapter 2

משנה פרה פרק ב

(1) Rabbi Eliezer ruled: A [red] cow for the sin-offering that is pregnant [provided the conception was done naturally without the owner's knowledge] is valid, [although the carrying of any other burden renders it invalid. The embryo, being regarded as part of the mother's body, does not come under the category of "drawing a yoke" (Deuteronomy 21:3)]; but the Sages rule that

it is invalid [the embryo is not considered as part of the mother's body, both Rabbi Eliezer and the Sages agree with Rabbi Yehudah that the mounting of a male, if done without the knowledge of the owner, does not invalidate it (see Mishnah 4)]. Rabbi Eliezer says: It [the red cow] may not be bought from idolaters, [since they may have subjected it to improper use,] but the Sages rule that such is valid [since the idolater would not have subjected the animal to conditions which may affect its fertility]; and not only regarding this [do the Sages and Rabbi Eliezer argue], but [they disagree regarding] all communal or individual offerings [the *halachah* follows the Sages]. [All communal or individual offerings] may be brought from the Land of Israel and from outside the land, from new produce and from the old, except the *Omer* (see Leviticus 23:10) and the two loaves (see *ibid.*, verse 17) which may be brought only from new produce and from within the Land. (2) If the horns or the hoofs of the [red] cow are black, they are cut off [and the red cow is then valid]. The eyeball, the teeth, and the tongue [even though they are not red] cause no invalidity in the [red] cow [if no other is available, Tosefta]. One that is dwarf-like [which is regarded as a defect in humans, but not in animals] is valid. If there was a wart on it and it was cut off: Rabbi Yehudah rules that it

א רבי אליעזר אומר, פרת חטאת המעברת, כשרה. וחכמים פוסלין. רבי אליעזר אומר, אינה נלקחת מן הנכרים. וחכמים מכשירים. ולא זו בלבד, אלא כל קרבנות הצבור והיחיד, באין מהארץ ומחוצה לארץ, מן החדש ומן הישן, חוץ מן העומר ושתי הלחם שאינן באין אלא מן החדש ומן הארץ: ב פרה שקרניה וטלפיה שחורים, יגוד. ג לגל העין והשנים והלשון אינם פוסלים בפרה. והננסת, כשרה. היתה בה יבולת

רבנו עובדיה מברטנורא

א ר' אליעזר אומר פרה מעוברת כשרה. ר' אליעזר ורבנן דהכא קיימי בשיטת ר' יהודה דאמר לקמן בפרקין דעלה עליה זכר אינה פסולה אלא אם כן עלה עליה מדעת בעל הפרה, ופליגי הכא במעוברת שעלה עליה זכר מעצמו בלא דעת הבעלים, ור' אליעזר דמכשיר סבר עובר ירך אמו הוא והוי כגופה דפרה, ורבנן דפסלי סברי עובר לאו ירך אמו הוא ונפסלת מחמת מלאכה שנושאת את עובריה. והלכה שהיא פסולה משעה שעלה עליה זכר אפילו שלא מדעת בעלים ואפילו אינה מעוברת, ודלא כר' יהודה: אינה נלקחת מן הנכרים. שחשודים על הרביעה ושמה נרבעת בידם: וחכמים מכשירין. מפני שהבהמה נעשית עקרה כשרובעה, שהנכרי חס על בהמתו שלא תעקר: ולא זו בלבד. לא בפרת חטאת בלבד פליגי ר' אליעזר ורבנן, אלא בכל קרבנות הצבור והיחיד פוסל ר' אליעזר אם נלקחו מן הנכרים, דחייש לרביעה. וחכמים מכשירין. ואין הלכה כר' אליעזר: באין מארץ ומחוצה לארץ. כל הקרבנות באין בין מן הארץ בין מחוצה לארץ בין מן החדש בין מן הישן: חוץ מן העומר ושתי הלחם. דאמר קרא (ויקרא כג) כי תבוא אל הארץ וקצרתם את קצירה והבאתם את עומר, ובשתי הלחם כתיב (שם) ממושבותיכם תביאו לחם. ואין באין אלא מן החדש, דכתיב בהו מנחה חדשה: ב יגוד. יחתוך. כמו גודו אילנא (דניאל ד): והננסת. קטנה ביותר. שזה מום באדם

is invalid, [as is the case with other sacrifices see Leviticus 22:22; the *halachah* follows Rabbi Yehudah]. Rabbi Shimon ruled: If, when removed, no red hair grows in its place [only then] is it invalid. (3) One that is born from the wall [of the womb by means of a Caesarean section], the cow which was a prostitute's fee, or one exchanged for a dog, is invalid [as a red cow, just as it is invalid for any other sacrifice]. Rabbi Eliezer rules that it is valid, for it is written, "Do not bring a prostitute's fee or that which had been procured in exchange for a dog to the House of the Lord your God" [Deuteronomy 23:19, with the emphasis on **house**], while this [the red cow] was not brought into the house [of the Lord]. All blemishes that cause consecrated animals to be invalid [as sacrifices] also cause the [red] cow to be invalid. If one had ridden on it [the red cow], leaned on it, hung on its tail, crossed a river by its help, folded its lead rope [on its back], or put one's cloak on it, it is invalid [in accordance with Numbers 19:2: "and upon which never came a yoke"]. But if one had only fastened it by its lead rope, or made for it a sandal to prevent it from slipping, or spread one's cloak on it because of flies, it remains valid. This is the general rule: wherever anything is done for its own sake, it remains valid; but, if for the sake of any other, [even though it was for its own sake as well] it becomes invalid. (4) If a bird rested on it, it remains valid. If a male beast mounted it, it becomes invalid. Rabbi Yehudah ruled: If the male was made to mount, it becomes invalid; but if [it did so naturally] of its own volition, it remains valid. (5) If it [the red cow] had two black or white

וחתכה, רבי יהודה פוסל. רבי שמעון אומר, כל מקום שנשטל ולא העלה מקומו שער אדום, פסולה: ג יוצא דפן, ואתנן, ומחיר, פסולה. רבי אליעזר מכשיר, שנאמר (דברים כג), לא תביא אתנן זונה ומחיר כלב בית ה' אליה, ואין זו באה לבית. כל המומים הפוסלים במקדשים, פוסלים בפרה. רכב עליה, נשען עליה, נתלה בזנבה, עבר בה את הנהר, קיפל עליה את המוסרה, נתן טליתו עליה, פסולה. אבל קשרה במוסרה, עשה לה סנדל בשביל שלא תחליק, פרס טליתו עליה מפני הזבובים, כשרה. זה הכלל, כל שהוא לצרכה, כשרה. לצרף אחר, פסולה: ד שכן עליה עוף, כשרה. עלה עליה זכר, פסולה. רבי יהודה אומר, אם העלה, פסולה. ואם מעצמו, כשרה: ה היו שתי שערות שחורות או לבנות בתוך גומא

רבנו עובדיה מברטנורא

ואינו מום בבהמה: יבלת. וורוא"ה בלע"ז: ר' יהודה פוסל. והלכה כר' יהודה: ג יוצא דופן פסולה. כשאר קדשים. דכתיב (ויקרא כג) כי יולד, פרט ליוצא דופן. ואע"ג דפרה לאו קדשי מזבח היא אלא קדשי בדק הבית, מכל מקום יוצא דופן פסולה, דחטאת קרייה רחמנא: רבי אליעזר מכשיר. באתנן ומחיר דוקא. ואין הלכה כר' אליעזר: כל המומין הפוסלים במוקדשים. בבכורות פרק על אלו מומין, מפרשים המומין הפסולין במוקדשים: פוסלין בפרה. דכתיב (במדבר יט) אשר אין בה מום: עבר בה את הנהר אחז בזנבה. נסתייע בה כשעבר את הנהר: קיפל עליה את המוסרה. החבל שקושר אותה בו קפלו ונתנו על גופה: נתן טליתו עליה פסולה. נאמר בפרה (שם) אשר לא עלה עליה עול, ונאמר בעגלה ערופה (דברים כא) אשר לא עובד בה אשר לא משכה בעול, מה עול האמור בעגלה עשה שאר עבודה פסולה כעול, אף עול האמור בפרה עשה שאר עבודה פסולה כעול: בשביל שלא תחליק. שלא יחליקו רגליה ותפול: לצורך אחר פסולה. ואפילו לצרכו ולצרכה פסולה: ד עלה עליה זכר פסולה. אע"ג דלא ניחא ליה משום דדמיה יקרים ומפסיד טובא, ובעבודה דלא ניחא ליה לא מפסלה, דכתיב בעגלה ערופה (שם) אשר לא עובד בה, כתיב עבד וקרינן עובד, מה עבד דניחא ליה, אף עובד דניחא ליה, וילפינן פרת חטאת מינה, מכל מקום הואיל ובשאר פרות הוה ניחא ליה, חשבינן לגבי פרת חטאת נמי ניחא ליה, ועוד אם באת להכשיר אם כן הוה ניחא ליה ומשום הכי פסולה: העלהו פסולה. לאו דוקא העלהו אלא אם עלה עליה לדעת הבעלים אפילו עלה מעצמו פסולה. ואם שלא לדעת הבעלים כשרה. ואין הלכה כר' יהודה: ה היו בה שתי שערות שחורות פסולה. דכתיב אדומה

hairs growing within one *guma* [follicle], it is invalid. Rabbi Yehudah said, [two] within one *kos* [follicle; *kos* has the same meaning as *guma* (follicle) used by the first Tanna; the difference between Rabbi Yehudah and the first Tanna lies only in the Hebrew and Aramaic terms they respectively were taught by their teachers]. If they grew within two follicles that were opposite and adjacent to one another, it is invalid. Rabbi Akiva rules:

Even if there were four or even five but they were dispersed, they may be plucked out [and the cow is valid, even before they were plucked, since the plucking is done only for appearance's sake]. Rabbi Eliezer ruled: Even as many as fifty [or even more]. Rabbi Yehoshua ben Bateira ruled: Even if it had but one on its head and one on its tail, it is invalid. If it had two hairs [in one follicle] with their roots black and their tips red, or with their roots red and their tips black, all is determined by what is visible [i.e., the tips. If they were red, the cow is valid; if they were black, it is invalid]; this is the opinion of Rabbi Meir. But the Sages say:

[It is determined] by the root.

רבנו עובדיה מברטנורא

תמימה, אי במומין הרי כבר אמור אשר אין בה מום, אלא שתהא תמימה באדמימות: ר' יהודה אומר בתוך כוס אחד גרסינן, ולא גרסינן אפילו. במקום שהיה שונה תנא קמא גומא, היה שונה ר' יהודה כוס. גומא וכוס אחד הוא, אלא שחייב אדם לומר בלשון רבו, שרבו של ר' יהודה היה קורא לגומא כוס, הכי מוכח בתוספתא: מוכיחות. מכוונות וסמוכות זו בצד זו: ר' אליעזר אומר אפילו חמשים. כלומר אפילו טובא והן מפוזרות, יתלוש. והלכה כתנא קמא: אחר הנראה. היינו אחר ראשן של שערות: אחר העיקר. ואם עיקרן מאדים וראשן משחיר ויש בעיקר שמאדים כדי שינטל בפי הווג, יגזוז ראשן המשחיר והיא כשרה. אבל אם אין בעיקר המאדים שיעור שיוכלו להנטל בפי הווג, פסולה אפילו לדברי חכמים, ששיעור שתי שערות האמורות בכל מקום הוא כדי שיהיו ניטלות בפי הווג. וכן הלכה:

Gemara Niddah 15a

גמרא נדה טו ע"א

“The Sages, however, agree with Rabbi Akiva that one who observed a bloodstain [on her clothing after having had relations, conveys uncleanness to her husband].” Rav explained: [She conveys uncleanness]

retrospectively, and the ruling is that of Rabbi Meir [who, in regard to bloodstains, adopts the more restrictive view]. Shmuel, however, explained: [She conveys uncleanness] from now [the time of the discovery of the stain] onwards, and the ruling is that of the Rabbis. From now onwards! Is this [that the Rabbis agree she conveys uncleanness after the discovery of the stain] not obvious? It might have been presumed that, since retrospective uncleanness for a period of twenty-four hours is only a Rabbinical measure and the uncleanness of blood stains

אחת, פסולה. רבי יהודה אומר, אפילו בתוך כוס אחד היו בתוך שני כוסות והן מוכיחות זו את זו, פסולה. רבי עקיבא אומר, אפילו ארבע אפילו חמש והן מפוזרות, יתלוש. רבי אליעזר אומר, אפילו חמשים. רבי יהושע בן בתירא אומר, אפילו אחת בראשה ואחת בזנבה, פסולה. היו בה שתי שערות, עקרן משחיר וראשן מאדים, עקרן מאדים וראשן משחיר, הכל הולך אחר הנראה, דברי רבי מאיר. וחכמים אומרים, אחר העקר:

at all times [even after discovery] is only a Rabbinical measure, just as during the twenty-four hour period a woman does not convey uncleanness to the man who had relations with her, so, too, in the case of a stain [even after discovery], she does not

convey uncleanness to the man who had relations with her; therefore we were informed [that she does convey uncleanness to the man]. Might it not, however, be suggested that the law is so indeed [that she does not convey uncleanness to the one who had relations with her after the discovery of a bloodstain, just as she does not render him unclean retrospectively during the twenty-four hours prior to her having observed a discharge]? [No, since] in the former case there is no slaughtered ox in your presence [a metaphor; within the twenty-four hours prior to her having observed a discharge], but here there is a slaughtered ox in your presence [namely, the bloodstain had actually been discovered]. Resh Lakish also explained in the same way [as Rav, that uncleanness is conveyed] retrospectively and that the ruling is that of Rabbi Meir. Rabbi Yochanan stated: [The uncleanness is conveyed] from now onwards and the ruling is that of the Rabbis.

לא מטמאה את בועלה אף כתמים לא מטמאה את בועלה קא משמע לן. ואמא הכי נמי. התם אין שור שחוט לפניך, הכא יש שור שחוט לפניך. וכן אמר ריש לקיש למפרע, ורבי מאיר היא. רבי יוחנן אמר מכאן ולהבא, ורבנן היא:

זוהר ויחי דף רל"ט ע"ב

רבי יהודה אמר בעי לאתענגא בהאי יומא ולמיכל תלת סעודתי בשבתא בגין דישתכח שבקא וענגא בהאי יומא בעלמא. רבי אבא אמר לאודונא ברכתא דאינון יומין דלעילא דמתברכאן מהאי יומא. והאי יומא מליא רישיה דעיר אנפין מטלא דנחית מעתיקא קדישא סתימא דכלא ואטיל לחקלא דתפוחין קדישין תלת זמני מפר עייל שבתא בגין דיתברכון כולהו כהדא. ועל דא בעי בר נש לאתענגא תלת זמני אלון דהא תליא מהימנותא דלעילא בעתיקא קדישא ובועיר אנפין ובחקלא דתפוחין ובעי בר נש לאתענגא בהו ולמחדי בהו ומאן דגרע חד סעודתא מנזיחו אחזי פגימותא לעילא ועונשיה דההוא בר נש סגי. בגיני כך בעי לסדרא פתוריה תלת זמני מפר עייל שבתא ולא ישתכח פתוריה ריקניא ותשרי ברכתא עליה כל שאר יומי דשבתא ובהאי מלה אחזי ותלי מהימנותא לעילא:

Yosef Le-Chok

יוסף לחוק

Ethical Teaching:

מוסר

Devarim SheBiKedushah, Chapter 3

מספר דברים שבקדושה סימן ג

All the troubles that came upon Yaakov from Dinah and Yosef, as well as all the other troubles, were in order that Yaakov should not act pridefully over his brother Eisav.

כל הצרות שבאו על יעקב מדינה ויוסף וכן כלם היו מטעם שלא יתגאה יעקב על עשו אחיו: אמר רבי יהודה קין בא בגסות

Rabbi Yehudah said: Kayin came with arrogance and Hevel, with humility, as is written,

“The sacrifices of God are a broken spirit.” (Psalms 51:19) What is written? “The Lord turned towards Hevel and to his offering, but towards Kayin and his offering, He did not turn.” (Genesis 4:4,5) “And Na’aman ... was a great man.” (II Kings 5:1) What is the meaning of “great?” That he was arrogant. Because of this he became afflicted with *tzara'at* [leprosy]. Rabi Yose said: It is certain that Yosef's name is not mentioned among the flags [of the tribes' encampments] — for it is written (Numbers 2:18), “the flag of the camp of Ephraim” and not “the flag of the camp of Yosef” — because he acted pridefully over his brothers.

הָרוּחַ וְהַבֵּל בְּנִמְכוֹת רוּחַ דְּכִתִּיב (תהלים יא) זְבַחֵי אֱלֹהִים רוּחַ נְשַׁבְּרָה מֵהַ כְּתִיב (בראשית ד') וַיִּשַׁע ה' אֶל הַבֵּל וְאֶל מִנְחָתוֹ וְאֶל קִין וְאֶל מִנְחָתוֹ לֹא שָׁעָה: וְנִעְמָן הָיָה אִישׁ גָּדוֹל מֵהוּ גָדוֹל שְׁהִיָּה רוּחוֹ גִטָּה עָלָיו וְעַל יָדָיו בֶּן נִצְטָרַע: אָמַר רַבִּי יוֹסֵי וְדָאֵי יוֹסֵף לֹא נִזְכָּר שְׁמוֹ בְּדִגְלִים דְּכִתִּיב (במדבר ג) דְּגַל מִחֲנֵה אַפְרַיִם וְלֹא דְגַל מִחֲנֵה יוֹסֵף לְפִי שְׁנַתְגָּאָה עַל אַחֵיו:

Practical Law:

Rambam, Laws of the Sabbath, Chapter 5

הלכה

הרמב"ם הלכות שבת פרק ה

(1) Liquefied fat and molten [fat from] fish innards: one may mix into them a minute amount of oil and light [them in the Sabbath lamp]. But oils with which one may not light [the Sabbath lamp], even if one mixes them with oils with which one may light, one may not light [with them] because they are not drawn [up properly by the wick]. (2) One may not light with resin because its odor is offensive, lest one leave it and go out [into another room which is dark], and one is obligated to sit by the light of the lamp. And [one may not light the Sabbath lamp] with balsam resin because its fragrance is pleasant, lest one extract oil from the lamp [to apply to his skin], and also because it is volatile [it may splatter the flame onto a wall and cause a fire, which he may come to extinguish on the Sabbath]. And [one may not light] with white naphtha, even on a weekday, because it is volatile [and liable to explode] and one would be endangered. (The following is the wording of Rabbeinu Yerucham, Chapter 12, Part 2: One may not light with *tzari*, which means balsam, because it has a pleasant fragrance and one would might supply himself from it, and also because it is volatile and the house might catch fire. So, too, one may not light with white naphtha on a weekday or, needless to say, on the Sabbath, because it is volatile and the house might catch fire.)

א חלב שֶׁהִתִּיבֵן וְקִרְבֵי דָגִים שֶׁנִּמְזָחוּ נוֹתֵן לְתוֹכָן שֶׁמֶן כֹּל שֶׁהוּא וּמְדֻלֵּק אֲבָל שְׁמָנִים שְׂאִין מְדֻלֵּקִין בָּהֶם אֲפִילוֹ עֵרְבָן בְּשְׁמָנִים שֶׁמְדֻלֵּקִין בָּהֶם לֹא יְדֻלֵּק מִפְּנֵי שְׂאִין נִמְשָׁכִין: ב אֵין מְדֻלֵּקִין בְּעֵטְרָן מִפְּנֵי שְׁרִיחוֹ רַע שְׁמָא יִנְחִחוֹ וְיִצֵּא וְחֻבָּה עָלָיו לִישֵׁב לְאוֹר הַיָּר וְלֹא בְּצָרֵי מִפְּנֵי שְׁרִיחוֹ טוֹב שְׁמָא יִקַּח מִמֶּנּוּ מִן הַיָּר וְעוֹד מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָף. וְלֹא בְּנֶפֶט לָבָן וְאֲפִילוֹ בְּחוֹל מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָף וְיֵבֵא לְיָדָיו סִכְנָה: (וְזָה לְשׁוֹן רַבִּינוּ יְרוּחָם נְתִיב י"ב ח"ב אֵין מְדֻלֵּקִין בְּצָרֵי וְהוּא בְּאַלְטָאמוּ מִפְּנֵי שְׁרִיחוֹ טוֹב וְיֵבֵא לְהִסְתַּפֵּק מִמֶּנּוּ וְגַם שֶׁהוּא עָף וְאוּלַי יְדֻלֵּק הַבַּיִת וְכֵן אֵין מְדֻלֵּקִין בְּנֶפֶט לָבָן בְּחוֹל וְאֵין צָרִיף לֹאמַר בְּשַׁבָּת מִפְּנֵי שֶׁהוּא עָף וְאוּלַי יְדֻלֵּק הַבַּיִת):